

A close-up, soft-focus portrait of a woman's face. She has light skin, well-defined eyebrows, and striking blue eyes. Her lips are slightly parted in a gentle smile. The lighting is warm and natural, highlighting the texture of her skin. The text 'Zeker van cosmetica' is overlaid on the right side of the image in a white, serif font.

Zeker van
cosmetica

Zeker van cosmetica

Voorwoord | Met genoegen bied ik u namens de Nederlandse Cosmetica Vereniging (NCV) de brochure 'Zeker van cosmetica' aan.

Wij geven u in deze brochure een kijkje achter de schermen van de dynamische wereld van de cosmeticabranche. Mijn dank gaat uit naar de diverse deskundigen van binnen en buiten de industrie die hun medewerking hebben verleend aan deze uitgave.

Kwaliteit en veiligheid van cosmetica staan voor ons voorop. We vinden het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen hier weet van hebben. Daarom leest u in deze brochure over de wetten en regels binnen de cosmeticabranche en over de manier waarop kwaliteit en veiligheid van cosmetica worden gewaarborgd.

Het waarborgen van de kwaliteit zorgt dat de consument veilig en plezierig gebruik kan maken van cosmetica.

Henk Hogeveen
Voorzitter Nederlandse Cosmetica Vereniging

Inleiding 	9
Zeker van cosmetica	
De maatschappelijke betekenis van cosmetica 	10
Wat betekenen cosmetica in ons dagelijks leven?	
De persoonlijke betekenis van cosmetica	12
De ingrediënten van cosmetica 	15
Wat bepaalt de eigenschappen van een product?	
Geurstoffen	17
Conserveermiddelen	18
Vetoplossers	19
Ftalaten	19
De combinatie van ingrediënten	20
Duurder = veiliger?	21
Waarborgen van kwaliteit en veiligheid 	22
Hoe wordt bepaald of een product veilig is?	
Maatschappelijke organisaties	24
Consumentenbond	26
De rol van de overheid 	27
Hoe controleert de overheid de veiligheid van cosmetica?	
Wetgeving	28
REACH	30
Geen regels zonder toezicht	31
De rol van de cosmetica-industrie 	33
Hoe gaat de industrie met veiligheid om?	
100% veilig?	35
Verantwoord handelen	35
Maatschappelijk debat	36
Werken aan transparantie	38
Openheid van zaken	38
Tot slot	41

Inleiding | Zeker van Cosmetica

Cosmetica is één van de meest populaire productgroepen in onze huidige maatschappij. Het gebruik ervan is inmiddels een vanzelfsprekendheid geworden. Zo gebruiken we dagelijks tandpasta, shampoo of scheerschuim zonder daar ook maar bij na te denken. We behandelen onze huid met een dag- of nachtcrème zodat zij beter aanvoelt en verzorgen onze lippen met een balsem om kloofjes te voorkomen. Cosmetica staan ook voor iets waarvan we vaak bewust genieten, dat doen we bijvoorbeeld bij het gebruik van parfum, make-up of badolie.

U leest in deze uitgave over de vele facetten van de cosmetica-industrie. Wij laten diverse deskundigen van binnen en buiten de industrie aan het woord. De opbouw van de brochure is als volgt:

De maatschappelijke betekenis van cosmetica |

De ingrediënten van cosmetica |

Waarborgen van kwaliteit en veiligheid |

De rol van de overheid |

De rol van de cosmetica-industrie |

Uiteraard kunnen wij in deze brochure niet alle onderwerpen rond cosmetica bespreken. Mocht u nog vragen hebben of uw mening willen geven, dan nodigen wij u daartoe van harte uit. De Nederlandse Cosmetica Vereniging staat altijd open voor uw vragen en opmerkingen.

De maatschappelijke
betekenis van
cosmetica |

Wat betekenen cosmetica in

ons dagelijks leven?

Voorbeelden van cosmeticaproducten

- Crème voor hand en gezicht
- Babyzeep en toiletzeep
- Eau de toilette en parfum
- Deodorant
- Mascara, lipstick, nagellak
- Haarkleuring, gel en mousse
- Shampoo en crèmespoeling
- Scheerschuim en aftershave
- Zonnebrandcrème en aftersun
- Tandpasta en mondwater

Gemiddeld gebruiken we in Nederland 4 à 5 keer per dag een cosmeticaproduct, zoals tandpasta, deodorant of parfum. Het dagelijks gebruik van cosmetica is uitgegroeid tot een vanzelfsprekendheid. Hoe zou een dag zónder cosmetica er eigenlijk uitzien?

De dag begint en u stapt onder de douche: er is geen douchegel of zeep voor handen, en haren wassen is er ook niet bij. U kleedt zich aan en maakt zich klaar voor uw werk – helaas zonder gebruik van deodorant, laat stáán parfum of eau de toilette. Hopelijk merken uw collega's niet op dat u geen frisse adem heeft, tandpasta is er namelijk niet. Uw haar zit warrig? Niets aan te doen. En helaas moeten de baardstoppels vandaag ook maar blijven zitten, scheren zonder schuim is namelijk geen pretje. Voor sommige dames onder ons is het ook afzien: make-up is er vandaag niet bij. Zelfs geen mascara. Het is een feit, cosmetica zijn niet meer weg te denken uit ons dagelijks leven. Het gebruik van cosmeticaproducten neemt nog steeds toe. Door de groeiende vraag van de consument is een grote diversiteit aan producten ontstaan. Cosmeticafabrikanten worden steeds creatiever en innovatiever om op deze behoefte in te spelen.

Tandpasta: de opkomst van fluoride | Tandpasta's vallen onder cosmetica, maar ze hebben niet uitsluitend een cosmetisch en verfrissend effect. De ingrediënten in de pasta polijsten het glazuur, verminderen het tandbederf en gaan ook tandvleesontsteking tegen. 'Het borstelen zelf had lange tijd een groter effect dan de tandpasta,' zegt de Nijmeegse tandarts prof. dr. W. van Palenstein Helderman, 'tot er fluoride in werd gedaan. Daardoor is het aantal gaatjes bij de jeugd en jong volwassenen in Nederland met driekwart afgenomen.' In grote doses veroorzaakt fluoride bruine tanden. 'De concentraties fluoride in tandpasta liggen ruim binnen de veiligheidsmarges. Omdat kinderen gevoeliger zijn voor fluoride, is er voor hen speciale peutertandpasta die slechts de helft fluoride bevat ten opzichte van tandpasta voor volwassenen.'

Het is dus niet verwonderlijk dat in de geïndustrialiseerde wereld de cosmetica-industrie is uitgegroeid tot een miljardenbranche. In West-Europa besteedden consumenten in 2005 zestig miljard euro aan cosmeticaproducten. In Nederland besteedt men jaarlijks een bedrag van 2,3 miljard euro. Dat komt neer op € 141,- per persoon per jaar.

De persoonlijke betekenis van cosmetica | Er bestaan verschillende redenen voor het feit dat we dagelijks cosmetica gebruiken. Ten eerste spelen cosmetica een belangrijke rol bij de persoonlijke hygiëne. Met cosmeticaproducten verzorgen we ons lichaam en bevorderen daarmee onze gezondheid. Bovendien hebben cosmetica voor sommige mensen een ontspannende werking, bijvoorbeeld wanneer zij na een inspannende dag in bad gaan met een luxe badolie.

Ook hebben cosmetica een verfraaiend effect. Meest voor de hand liggend zijn de decoratieve cosmetica (make-up), waarmee de sterke punten van het uiterlijk worden benadrukt. Maar ook producten als bodylotion en gezichtscrèmes hebben een verfraaiend effect, zoals een mooie huid en een verzorgd uiterlijk.

Anti-zonnebrandmiddelen: filters tegen schadelijke UV-straling | Veel mensen vinden het heerlijk om van de zon te genieten. Ze kleden zich luchtiger en zoeken een plekje in de zon. Zonlicht is dan ook goed voor onze gezondheid, maar het is daarbij wel belangrijk om verantwoord te zonnen om huidkanker door UV-straling te voorkomen. Niet op het heetst van de dag in de zon, voldoende kleding dragen en insmeren met een anti-zonnebrandmiddel. ‘Nederlanders smeren te weinig en niet frequent genoeg’, zegt drs. Cora Honing, Hoofd programma Preventie & Patiëntenondersteuning van KWF Kankerbestrijding. We zijn immers zuinig. ‘We verwachten dat de anti-zonnebrandproducten veilig zijn, dus voldoen aan de EU-richtlijnen, en dat ze de bescherming bieden die ze beloven. Door het goed gebruiken van zonnebrandmiddelen kan huidkanker voorkomen worden. Dat merk je niet direct, maar gemiddeld pas over dertig jaar. Vooral kinderen moeten daarom goed worden ingesmeerd, zij zijn nog gevoeliger voor de processen die later melanomen (huidkanker) geven.’ Honing gaat er vanuit dat anti-zonnebrandmiddelen veilig zijn ook al zitten er misschien ingrediënten in die door milieuorganisaties ter discussie gesteld worden. ‘Maar’, zegt Honing, ‘smeren met anti-zonnebrandmiddelen in combinatie met schaduw en beschermende kleding blijft belangrijk ter voorkoming van huidkanker. En daarom adviseert de KWF Kankerbestrijding, geniet verstandig van de zon: smeren.’

Meer zelfvertrouwen dankzij cosmetica | Sommige aandoeningen brengen ongewild veranderingen van het uiterlijk met zich mee. Vaak voelen mensen zich niet prettig bij deze uiterlijke veranderingen. Cosmetica kunnen helpen bij het doen vervagen van bepaalde uiterlijke kenmerken, zoals huidverkleuringen of littekens. Ze kunnen ook voor een gezonde teint van het gezicht zorgen, wat mensen vaak meer zelfvertrouwen geeft. Kanker is één van de ingrijpende ziekten die soms (tijdelijke) veranderingen van het uiterlijk met zich meebrengt. De Stichting Goed verzorgd, Beter gevoel helpt mensen met kanker om hun uiterlijk te verzorgen zoals zij dat willen. De cosmetica-branche steunt de stichting met geld, kennis en producten. ‘Veel mensen met kanker willen niet dat iedereen meteen ziet dat ze ziek zijn. Tijdens onze workshops leren mensen hoe ze zichzelf op relatief eenvoudige wijze kunnen verzorgen, waardoor ze er beter uitzien en zich vaak ook beter voelen. Zo hebben kankerpatiënten nog al eens last van een droge huid, of verkleuringen van de huid.’ Mr. Petra Odenthal, manager van de Stichting Goed verzorgd, Beter gevoel: ‘Ik heb al vele workshops meegemaakt en elke keer is het weer bijzonder om te merken hoe blij mensen zijn met de tips over cosmetica.’ Geïnteresseerden kunnen terecht op de website www.goedverzorgdbetergevoel.nl.

Cosmetica dienen bovendien om bepaalde uiterlijkheden te camoufleren, bijvoorbeeld bij een rode huid of littekens. Vermoedelijk is de belangrijkste functie van cosmetica echter gelegen in het feit dat zij een goed gevoel geven en het zelfvertrouwen versterken.

‘Cosmetica zijn een genoegen’, zegt klinisch psychologe dr. L. Woertman, ‘zo kun je de wallen die je aan een avondje doorzakken hebt overgehouden, netjes wegwerken.’ Woertman: ‘Met cosmetica kun je spelen, net als met kleding. Iemand met een weinig uitgesproken uiterlijk kan zich wat overtuigender neerzetten met behulp van cosmetica, net als dat kan met lichaamshouding, stemgebruik, en kleding. Je kunt met mascara bijvoorbeeld voor een sprankelende en open blik zorgen. De waarde van het cosmeticagebruik zit hem dan in het vergroten van het zelfvertrouwen. Voor sommige vrouwen is make-up een stapje op weg naar hun ideaalbeeld. Gebruik van decoratieve cosmetica moet echter niet zover doorslaan, dat mensen het gebruiken als masker omdat ze zichzelf niet durven te tonen.’

Dhr.G. Ruiter, General Manager Benelux Coty Prestige, werkt al 40 jaar in de cosmetica-branche. ‘Met groot enthousiasme,’ benadrukt hij, ‘want cosmetica hangen vrijwel

altijd samen met positieve emoties. Voor sommige mensen is het een steuntje in de rug, terwijl cosmetica voor anderen een waar plezier zijn.'

Een wereld zonder cosmetica is voor cosmeticaveteraan Ruiters ondenkbaar. 'Indianen gebruiken veren om zich kleur aan te meten. In de oertijd maakte men kettingen van gekleurde stenen. Mensen gebruiken al sinds oudsher stoffen uit de natuur om het uiterlijk mee te verfraaien, bijvoorbeeld met henna. In onze cultuur heeft make-up die rol overgenomen. Jezelf en daarmee je sociale omgeving opfleuren is van alle tijden.' Waarbij aangetekend dat de huidige cosmetica veel meer mogelijkheden bieden dan de veren en kralen van vroeger. Cosmetica zijn bovendien voor vrijwel iedereen toegankelijk. Ruiters: 'De vrouw op leeftijd die vol kleur en geur door Milaan stapt straalt levenslust uit, ook al is zij de zestig gepasseerd.'

De ingrediënten van cosmetica

Wat bepaalt de eigenschappen

van een product?

Het omvangrijke aantal cosmeticaproducten brengt een grote verscheidenheid aan ingrediënten met zich mee. Heel ingewikkelde, maar ook heel 'alledaagse' stoffen worden in cosmetica gebruikt, zoals water, honing en melk. De ingrediënten bepalen de gewenste eigenschappen van het product zoals kleur, geur, zuurgraad, smeerbaarheid, houdbaarheid en werking.

Vochtvasthoudende stoffen, ook wel moisturizers genoemd, worden aan cosmetica toegevoegd om de huid zacht en soepel te houden. Aan haarproducten kunnen ontklitters, haarkleurstoffen of haarversteviger worden toegevoegd. De vloeibaarheid van producten wordt bepaald door een viscositeitsregelaar. Oppervlakteactieve stoffen worden toegevoegd aan producten vanwege hun reinigende werking. Emulgatoren zorgen ervoor dat moeilijk mengbare stoffen beter mengen. Kortom, het gebruiksdoel van een product bepaalt de samenstelling.

Voordat het cosmetisch eindproduct op de markt komt, is het uitvoerig beoordeeld op veiligheid. In het volgende hoofdstuk leest u over de manier waarop veiligheid en kwaliteit van cosmetica worden gewaarborgd.

De basis voor crèmes en shampoos is meestal water met olieachtige stoffen. De aard van de olie bepaalt hoe het product aanvoelt op de huid.

Namen ingrediënten wereldwijd hetzelfde | De ingrediënten van een cosmeticaproduct staan altijd op de verpakking vermeld. Om verwarring te voorkomen, worden internationaal gestandaardiseerde namen gebruikt. De lijst begint met de stof met het hoogste gehalte in het product (bijvoorbeeld aqua bij een product op waterbasis) en gaat verder met stoffen met een steeds lager gehalte. Ingrediënten die voor minder dan 1% voorkomen, volgen hierop in willekeurige volgorde. Alle stoffen, hun werking en veelgebruikte toepassingen zijn door de Europese Commissie op internet geplaatst. Een verwijzing hiernaar vindt u op www.ncv-cosmetica.nl.

Voorbeeld van een shampoo-etiket | Ingredients: Aqua (**drager**), Sodium laureth sulfate (**oppervlakte actieve stof**), Sodium chloride (**verdikkingsmiddel**), Cocamide DEA (**terugvetter**), Polyquaternium 11 (**antistatica/filmvormer**), Parfum (**geurstof**), Cocamidopropyl betaine (**oppervlakte actieve stof**), Phenoxyethanol, Methylparaben, Ethylparaben, Propylparaben (**conserveermiddelen**), Citric acid (**zuurregelaar**), Sodium styrene acrylates copolymer (**lichtblokker**), Trideceth-7 (**emulgator**), Cl 15985 (**kleurstof**)

Ieder product vraagt weer om een ander 'huidgevoel'. Een dagcrème moet bijvoorbeeld snel intrekken en zal daarom minder vet aanvoelen dan een nachtcrème. 'Er gaan vele tientallen verschillende stoffen in een crème. Sommige in relatief grote hoeveelheden, andere slechts in een spoortje of als bijproduct van een andere stof', zegt drs. H. van der Hoeven, productontwikkelaar bij Mades Cosmetics. 'Omdat olie en water niet mengen, zijn emulgatoren nodig. Ook noodzakelijk zijn conserveermiddelen om bederf van het product tegen te gaan. En natuurlijk zijn geurstoffen nodig om het product lekker te laten ruiken.'

'Ingrediënten worden allereerst geselecteerd op veiligheid, daarnaast op hun cosmetische eigenschappen, hun prijs en de mogelijkheid ze te combineren met de andere ingrediënten in een product. Soms heeft bijvoorbeeld een bepaald conserveermiddel een lage zuurgraad nodig, terwijl een ander ingrediënt een hoge zuurgraad behoeft om werkzaam te zijn. Als productontwikkelaar zoeken we naar stoffen die binnen een bepaalde prijsstelling, zoveel mogelijk speelruimte geven om in het laboratorium te combineren', aldus Van der Hoeven.

Geurstoffen | Geurstoffen zijn uniek, zeker in productlijnen die het moeten hebben van hun variaties in geur zoals shampoos, lotions en deodorants. Het merk leunt dan zwaar op de emoties die mensen aan een specifieke geur verbinden.

Voor parfums wordt gebruik gemaakt van ongeveer 3500 geurstoffen. Een eenvoudig parfum bevat al twintig tot dertig componenten. Een 'ingewikkeld' parfum kan meer dan 120 ingrediënten bevatten. Sommige van de in cosmetica gebruikte geurstoffen worden rechtstreeks uit de natuur gehaald, bijvoorbeeld uit bloemen als rozen, jasmijn, oranjebloesem en ylang ylang.

Er zijn ook synthetische geurstoffen die sterk lijken op natuurlijke geurstoffen, bijvoorbeeld muskstoffen. Vroeger gebruikte men in cosmetica de dierlijke geurstof muskus, afkomstig van het muskushert en de civetkat. Tegenwoordig wordt deze geur nagebootst door verschillende geurstoffen met elkaar te combineren.

Het wetenschappelijk comité (SCCP) | De SCCP staat voor ‘Scientific Committee on Consumer Products’. Het comité bestaat uit een internationale en onafhankelijke groep wetenschappers, aangewezen door de Europese commissie op grond van hun wetenschappelijke achtergrond. Om toegelaten te worden, moeten de leden handelen vanuit de drie waarden onafhankelijkheid, vertrouwelijkheid en transparantie. Het comité houdt zich bezig met onderwerpen die betrekking hebben op veiligheid van cosmeticaproducten en ingrediënten, en de impact daarvan op de gezondheid van de consument. Het werk van de SCCP is publiekelijk toegankelijk op de website van de Europese Unie: <http://europa.eu.int/>. Nederland is in de SCCP vertegenwoordigd door dr. Jacqueline van Engelen, senior wetenschapper bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

De synthetische muskgeuren worden door actiegroepen ter discussie gesteld vanwege hun mogelijk schadelijke effecten. De wetenschappelijke experts van de Europese Commissie [zie kader boven] beoordelen deze stoffen echter niet als risicovol in de concentraties zoals ze in parfums worden gebruikt. Tenslotte zijn er nog synthetische geurstoffen die niet lijken op stoffen uit de natuur. Deze stoffen zijn over het algemeen stabiel en dan natuurlijke stoffen, dat wil zeggen dat ze minder snel ontleden en dus langer hun geureigenschappen behouden.

Conserveermiddelen | Cosmetics krijgen nogal wat te verduren: ze worden bijvoorbeeld bewaard in een vochtige badkamer of liggen uren in de zon. Bovendien laten we tubes en potjes soms langere tijd openstaan en zitten we erin met onze vingers. Daarom worden conserveermiddelen aan cosmetics toegevoegd. Deze zijn bedoeld om de consument tegen de gevolgen van bederf van producten te beschermen. De conserveermiddelen uit cosmetics weglaten kan niet, anders zouden potjes en flesjes binnen de kortste keren gaan stinken van de bacteriën of zwart uitslaan van de schimmel. Alle producten op waterbasis kunnen immers bederven als er bacteriën in groeien. Water-in-olie emulsies zijn daar minder gevoelig voor, net als producten die alcohol en zeep bevatten.

Conserveermiddelen worden uitvoerig onderzocht en geanalyseerd. Wetenschappers zoeken continu naar nieuwe conserveermiddelen die veilig zijn en die zich niet in het milieu ophopen, maar worden afgebroken. Bovendien is het streven dat de middelen werken in zo laag mogelijke concentraties. ‘Er zijn nog niet altijd alternatieven’ zegt dr. ir. A. Jespers, hoofd risicobeoordeling bij Sara Lee. ‘Je kunt het best conserveren door al het water uit je product te halen. Dat kan wel voor een stukje zeep, maar niet voor shampoo.’ In sommige producten is het overigens niet nodig

om conserveermiddelen toe te voegen, bijvoorbeeld aan parfum waarin zich een hoog percentage alcohol bevindt.

Vetoplossers | Bij vetoplossers, bijvoorbeeld in zeep, doet zich iets vergelijkbaars voor. Zij hebben tot doel om vuil, waaronder vet, op te lossen. Vetoplossers kunnen irriterend zijn voor de slijmvliezen, zoals die van het oog. Daarom worden in shampoos zo mild mogelijke vetoplossers gebruikt. Zouden de vetoplossers er helemaal worden uitgehaald, dan zou dat de reinigende functie van de shampoo wegnemen. Tegenwoordig wassen we ons haar vrij vaak, waardoor het weinig kans krijgt vet te worden. Daarom kunnen we vandaag de dag prima volstaan met een minder sterke vetoplosser.

Ftalaten | Ftalaten zijn vooral bekend als weekmakers in plastic. De enige stof van de 'ftalaat-familie' die wordt gebruikt in cosmetica, in kleine hoeveelheden, is di-ethyl-ftalaat (DEP). Deze stof zorgt er bijvoorbeeld voor dat geurstoffen in parfums oplossen en ethanol (alcohol) ondrinkbaar wordt.

DEP in cosmetica is als veilig beoordeeld door wetenschappelijke experts van de Europese Commissie [zie kader hiernaast]. De concentratie waarin deze stof in cosmetica wordt gebruikt, is zeer gering. 'De huidige aandacht voor ftalaten is een beetje een hype,' aldus milieutoxicoloog prof. dr. B. Brouwer van de Vrije Universiteit. 'Als we kijken naar ftalaten, de meest genoemde hormoonverstorende stoffen, dan zijn deze zwak hormoonactief. Ftalaten komen overal voor door hun toepassing in kunststof. Zelfs vanuit plastic bloedzakken kunnen ze in geringe mate in het donorbloed terecht komen.'

Brouwer stelt dat ftalaten vervangen kunnen worden door andere stoffen, maar dat van de alternatieve chemicaliën ook weinig bekend is. 'Je moet uitkijken dat je niet van de regen in de drup komt. Men weet nog heel veel niet. Het zou goed zijn als producenten zelf blootstellingonderzoek en bloedmetingen deden met proefpanels van vrijwilligers. Dan kunnen ze zien of hun berekeningen kloppen, of dat er onverwacht toch meer of minder van de producten in het bloed van consumenten terecht komt. Dan kunnen bedrijven ook eventuele kritiek gemakkelijker pareren. Ze kunnen dan zeggen: we weten dat de betreffende stoffen in het bloed komen, want dat hebben we gemeten. Maar de niveaus zijn dermate laag dat ze geen schade kunnen geven.'

Brouwer benadrukt dat moderne detectiesystemen zo gevoelig zijn, dat ze enkele biljoenste grammen van een stof kunnen meten. Dat betekent dat deze systemen bij wijze van spreken één druppel in een zwembad kunnen opsporen. Het zal niet lang duren of afzonderlijke moleculen kunnen worden waargenomen. 'Dan zullen we constateren dat ons bloed vol zit met door de mens gemaakte stoffen. Dat is nu eenmaal het gevolg van de industriële ontwikkeling. Het gaat om de betekenis van de aanwezigheid van die stoffen. Is hun concentratie in het bloed (ver) onder het no effect level – dit is de concentratie waarbij in diverse tests geen effect wordt waargenomen – dan heeft hun aanwezigheid geen betekenis.'

De combinatie van ingrediënten | Prof. dr.J. Groten van Wageningen Universiteit en TNO Kwaliteit van Leven maakt zich geen zorgen over het gebruik van individuele stoffen in cosmetica. Daarvoor zijn de blootstellingen te gering. Hij stelt dat de nu in bloed gevonden concentraties van diverse chemische verbindingen onder de drempelwaarde van werkzaamheid liggen.

'Wel denk ik dat het goed is om bij het gebruik meer te kijken naar mogelijke combinatiewerking van stoffen. Immers, de mens wordt aan vele cosmetica-ingrediënten tegelijkertijd blootgesteld en ik denk dat in de normering hier meer rekening mee zou moeten worden gehouden.' De combinatiewerking van stoffen wordt combitox genoemd en houdt in dat stoffen zich soms anders gedragen als zij gecombineerd worden met andere stoffen, dan wanneer ze zich zouden gedragen als stof apart. 'Bij willekeurige combinaties van stoffen zal er zelden een cumulatief effect optreden, maar naarmate stoffen meer op elkaar lijken, wordt de kans groter.'

'We moeten ons gezond verstand blijven gebruiken door de (structuur)eigenschappen van ingrediënten met elkaar te vergelijken', meent Groten. 'Uiteindelijk zullen we toe moeten naar het analyseren van mengsels op specifieke eigenschappen. We kunnen dan een chemisch risicoprofiel, een soort vingerafdruk maken. Mengsels met bepaalde risicoprofielen worden dan niet toegelaten voor specifieke toepassingen.'

Duurder = veiliger? | 'Prijs is een belangrijke restrictie voor het toepassen van stoffen in recepten', stelt productontwikkelaar Van der Hoeven. 'Soms blijkt tien cent extra om een ingrediënt te vervangen door een ander middel te veel. Een duurder ingrediënt is echter niet per definitie beter of veiliger.'

Een andere afweging betreft de hoeveelheid en rol van de ingrediënten. Dr. R. van de Straat, directeur in- en externe betrekkingen bij Procter & Gamble: 'De stof triclosan zit als bacterieremmend middel in sommige tandpasta's. Daar gaat het echter om zeer kleine hoeveelheden en ze voegen een belangrijke waarde toe, namelijk het tegengaan van tandvleesontsteking, die je niet op een andere manier kunt verkrijgen.'

Waarborgen van
kwaliteit en
veiligheid |

Hoe wordt bepaald of een

product veilig is?

Voor ieder cosmeticaproduct geldt: vóórdat het op de markt komt, is het uitvoerig beoordeeld op veiligheid. Om te bepalen of een product veilig is, voert de fabrikant een risicobeoordeling uit. Hij beoordeelt het risico dat iemand loopt als hij een product gebruikt waarin een bepaalde stof zit, en niet alleen het gevaar van de stof in zuivere en geconcentreerde vorm. De risicobeoordeling is dus gebaseerd op de eigenschap van de stof samen met de blootstelling aan die stof. Sommige potentieel gevaarlijke stoffen in zuivere en geconcentreerde vorm kunnen dus wel worden toegepast omdat ze geen risico veroorzaken dankzij de (lage) concentratie en de wijze van gebruik. Fluoride in tandpasta is bijvoorbeeld schadelijk als u een hele tube leeg eet. Echter, we spugen na gebruik het meeste uit. Daarom is het product veilig. En met dat beetje tandpasta dat we wel doorslikken tijdens het poetsen, houdt de fabrikant ruimschoots rekening.

Nog een voorbeeld om duidelijk te maken waar risicobeoordeling om gaat. Iedereen weet dat alcohol in principe een giftige stof is. Veel cosmetische producten zoals lotion bevatten alcohol. U zult echter nooit het hele flesje lotion in één keer op uw huid sprenkelen. Bovendien kan maar een zeer kleine hoeveelheid van de alcohol door de huid dringen. Daardoor is de uiteindelijke blootstelling aan de potentieel gevaarlijke stof zeer gering en dus veilig. Als u het smeren van lotion op de huid vergelijkt met het drinken van een enkel glas wijn, dan geeft het glas wijn een grotere blootstelling aan alcohol.

Toxicologe prof. dr. V. Rogiers van de Vrije Universiteit Brussel: 'Absoluut veilige stoffen bestaan niet. We kunnen alleen zeggen dat een stof in een bepaalde concentratie en onder bepaalde gebruikscondities veilig is.' Rogiers vindt dat het publiek goed voorgelicht moet worden, maar vindt dat de consument ook zelf een stukje verantwoordelijkheid moet nemen.

Hoe beoordelen we als mens wat risico is? | Wat mensen gevaarlijk vinden, hoeft niet altijd ook gevaarlijk te zijn. Regelmatig zijn we angstig voor zaken die niet gevaarlijk zijn, en het omgekeerde komt ook vaak voor. Bekende voorbeelden hiervan zijn roken en hard rijden, gedragingen waarvan inmiddels bewezen is dat ze gevaarlijk zijn. Toch zijn er velen die het niet kunnen laten. Daar staat tegenover dat de kleine kans op een crash met een vliegtuig door veel mensen als bedreigend wordt ervaren. Het werkelijke gevaar speelt dus wel een rol bij het inschatten van risico's, maar de interpretatie die mensen er zelf aan geven, weegt vaak zwaarder. Bovendien is de betrouwbaarheid van degene die informatie geeft vaak doorslaggevend.

Mensen hebben de neiging om zich te richten op het voordeel dat uit de schadelijke activiteit (bijvoorbeeld hard rijden) voortvloeit. Namelijk, levert het geld, tijd of geluk op? Ook speelt bij het beoordelen van risico, de invloed die wij op een situatie hebben een rol. De bestuurder van een auto voelt zich meestal veiliger dan de passagier naast hem.

Of de gevolgen van een activiteit te overzien zijn, beïnvloedt ook het gevaar dat wordt ervaren. Zo is het breken van een been door te vallen bij wintersport, beter te begrijpen dan een ernstige ziekte krijgen over dertig jaar.

Tot slot, wat ook een rol speelt bij het beoordelen van risico, is de wijze en frequentie waarmee onderwerpen in de media komen. Hoe vaker u een bericht hoort, hoe beter het beklijft en hoe ongeruster u zult worden. Terwijl het vaker horen en lezen van het bericht, het bericht zelf niet meer waarheidsgetrouw maakt.

Maatschappelijke organisaties | De cosmetica-industrie stelt veiligheid van producten voorop, kent de ingrediënten die worden gebruikt en voert degelijke risicobeoordelingen uit. Sommige milieuorganisaties menen echter dat zich geen enkele potentieel gevaarlijke stof in cosmetica en andere producten mag bevinden. Uit voorzorg dienen deze ingrediënten niet gebruikt te worden in cosmetica, menen de milieuorganisaties. Het verschil tussen de milieuorganisaties en de cosmetica-industrie zit hem in de benadering van risico en gevaar. Milieuorganisaties beoordelen de veiligheid van een stof op hoe gevaarlijk de stof op zichzelf is. De industrie beoordeelt de veiligheid van een stof op basis van het mogelijke risico dat het gebruik van een stof in een product met zich meebrengt. Er is namelijk een fundamenteel verschil tussen risico en gevaar [zie kader boven].

Het standpunt van de milieuorganisaties staat haaks op de opvatting van het groter toxicologen. Die stellen dat niet het potentiële gevaar van een stof belangrijk is,

maar de mate waarin de consument daaraan wordt blootgesteld. 'Er zullen altijd onzekerheden over het effect van bepaalde chemicaliën bestaan, die een argument kunnen zijn om een stof niet toe te passen. Maar als met de best mogelijke wetenschappelijke kennis kan worden vastgesteld dat consumenten bij normaal gebruik nooit zullen worden blootgesteld aan een schadelijke dosis, is er geen reden zo'n stof in de ban te doen,' stelt bijvoorbeeld Rogiers. 'Ik vind dat wetenschappers ervoor moeten waken dat alleen maatregelen worden genomen als er wetenschappelijk bewijs is en niet als er geen evidentie is. Wetenschappers moeten de voeten op de grond houden en zich baseren op de feiten, niet op emoties.'

'Het is nuttig om in de gaten te houden welke stoffen in ons bloed terecht komen, los van de vraag of ze uit cosmetica zouden komen', zegt milieutoxicoloog prof. dr. B. Brouwer. 'Ook de discussie over hormoonverstorende stoffen moet serieus worden genomen. De kleine hoeveelheden zijn niet zozeer het punt, wel de verstorende potentie van die stoffen. Ik vind dat we moeten waken om op basis van vermoedens maatregelen te nemen indien zaken niet wetenschappelijk bewezen zijn. Dan is het vandaag dit en morgen dat. Moeten consumenten in alles gelijk krijgen, ook al hebben ze geen gelijk? Men mag ook wel eens z'n verstand gebruiken.'

De cosmeticabranche luistert naar de argumenten van de milieuorganisaties. Zeker als de argumenten, wetenschappelijk gezien, hout snijden. Dat hun producten niet veilig zouden zijn, betwist de branche echter. 'Voortschrijdend wetenschappelijk inzicht en strengere wetgeving dragen bij aan een verhoogde veiligheid van cosmetica. Maar vanuit de risicobeoordeling die wij hanteren, kan ik met een gerust hart zeggen dat onze producten veilig zijn', zegt dhr. B. Beij, Technical & External Relations Director bij Unilever.

De milieuorganisaties bepleiten het voorzorgprincipe: bij twijfel niet gebruiken. Dit principe wordt ook door de cosmetica-industrie gehanteerd. Het verschil ligt in de gehanteerde definitie. De milieuorganisaties baseren het voorzorgprincipe op gevaar, de cosmetica-industrie baseert het voorzorgprincipe op risico (zie kader pagina 24).

Wanneer een cosmeticafabrikant niet weet of een ingrediënt veilig is in zijn product, gebruikt hij het niet. Gebruikt hij een ingrediënt, dan is het dus veilig.

Consumentenbond | Ook de Consumentenbond houdt een vinger aan de pols bij producenten op het gebied van veiligheid en milieu. De Consumentenbond kan zich vinden in de wetenschappelijke argumenten die ten grondslag liggen aan de huidige wettelijke bepalingen. Wel pleit de bond ervoor dat fabrikanten zo snel mogelijk inspringen op nieuwe wetenschappelijke inzichten in de schadelijkheid van bepaalde stoffen. Wat dat betreft moeten producenten 'proactief' optreden en niet wachten tot die nieuwe inzichten in de regelgeving zijn verankerd.

De bond wijst erop dat iedere producent moet kunnen bewijzen dat zijn product aan de regels voldoet en dat het veilig is voor de consument. De bond stelt in de Consumentengids van september 2005 dat het geen tekenen ziet dat producenten zich niet aan de wettelijke regels houden.

De rol van de overheid

Hoe controleert de overheid
de veiligheid van cosmetica?

Europese wetgeving regelt de veiligheid van cosmetica. Deze stelt dat de producent of importeur verantwoordelijk is voor de veiligheid van het product voor de consument. Tenminste, als het product op een normale manier wordt toegepast.

De veiligheidsbeoordeling van een eindproduct is vastgelegd in een dossier over de risicobeoordeling van de individuele ingrediënten en op de risicobeoordeling van het eindproduct. De Europese Unie heeft lijsten opgesteld met in cosmetica toegelaten ingrediënten en in cosmetica verboden ingrediënten. Voor alle andere ingrediënten beoordeelt de producent zelf of het veilig kan worden gebruikt in een bepaald product. Zijn oordeel baseert hij op resultaten uit wetenschappelijk onderzoek naar de betreffende ingrediënten.

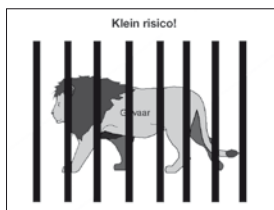
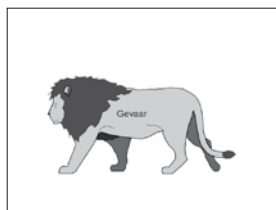
Wetgeving | De Europese wet, de uit 1976 stammende Cosmeticarichtlijn, wordt geregeld aangevuld. De wet voorziet in een constante evaluatie van stoffen waar mogelijk een veiligheidsprobleem bestaat, bijvoorbeeld kleurstoffen, conserveermiddelen en UV-filters. De Europese wet kent een tweede veiligheidsprocedure. Deze verplicht dat alle cosmetica-ingrediënten die niet op één van de toegelaten lijsten staan, vanuit het bedrijf moeten worden geëvalueerd door een veiligheidsbeoordelaar. Het SCCP [zie pagina 18] is het wetenschappelijke comité voor consumentenproducten van de Europese Commissie. Dit kan nieuwe of verdachte stoffen relatief snel beoordelen.

Prof. dr. V. Rogiers van de Vrije Universiteit Brussel is toxicologe en ondervoorzitter van het SCCP. Ze benadrukt dat ze hier haar mening geeft als wetenschapper en niet het SCCP vertegenwoordigt. Europa is koploper wat betreft wetgeving over de veiligheid van cosmetica, is haar ervaring – in elk geval vergeleken met de Verenigde Staten en Japan. Ook al bestaat er geen absolute garantie voor veiligheid, het Europese systeem komt er dichtbij in de buurt, meent ze.

De leden van het SCCP beoordelen de veiligheidsdossiers van de stoffen die op

één van de lijsten met toegestane stoffen wensen te komen, of waartegen EU-lidstaten bezwaar maken. Deze lijken sterk op dossiers die voorgelegd moeten worden bij het beoordelen van geneesmiddelen. Blijven de gevraagde dossiers uit of is de beoordeling negatief, dan gaat zo'n stof op de lijst van verboden stoffen. Is de beoordeling gunstig, dan komt de onderzochte stof op de toegelaten lijst te staan of op de lijst met beperkingen in concentratie en toepassingsgebied.

Stoffen die ingedeeld worden als mutageen (in staat het erfelijk materiaal in het lichaam te veranderen), kankerverwekkend of toxisch (giftig) voor de voortplanting van de mens komen altijd op de lijst van verboden stoffen voor cosmetica. Lijkt het gevaar voor de mens toch niet evident, dan kunnen deze stoffen nog eventueel wel worden toegelaten, maar pas na een grondige veiligheidsevaluatie door het SCCP. Dat wekt soms verbazing, erkent Rogiers. 'Dat komt omdat mensen vaak geen onderscheid maken tussen gevaar als abstract begrip en het echte risico voor de mens onder reële gebruiksomstandigheden. Alle combinaties zijn mogelijk. Een stof kan uitgesproken negatieve eigenschappen hebben en toch geen gevaar betekenen voor de mens, maar het omgekeerde kan ook waar zijn. Ik geef dikwijls het voorbeeld van een leeuw in een kooi om het visueel te maken. Iedereen is het er immers over eens dat een leeuw een gevaarlijk dier is, maar sta je aan de andere kant van de tralies dan zijn de reële omstandigheden zodanig dat het risico dat je aangevallen en opgepeuzeld wordt, quasi onbestaand is. Dus je loopt geen gevaar, maar de leeuw zelf blijft even gevaarlijk.'

REACH | In Europees verband is afgesproken dat alle stoffen gedurende de komende decennia, opnieuw onderzocht zullen worden op schadelijkheid – de zogeheten wet REACH (Registratie, Evaluatie en Autorisatie van Chemicaliën). Er zijn honderdduizenden chemische verbindingen waarvan slechts een klein deel uitvoerig toxicologisch is getest. 'De Europese cosmetica-industrie is voor een doeltreffende Europese stoffenwetgeving REACH', zegt Dhr. B. Heerink, Algemeen Directeur van Colipa, de Europese branchevereniging voor cosmetica in Brussel. 'Wij doen er reeds alles aan om de veiligheid van onze producten te verzekeren. Als onze toeleveranciers op basis van adequate gegevens duidelijk maken dat de stoffen die we als ingrediënten gebruiken onder REACH als veilig kunnen worden aangemerkt, dan kan dit bijdragen aan het vertrouwen van de consument in onze producten.'

Als wetenschapper kun je niet meer doen dan je uiterste best en eerlijke conclusies trekken, meent Rogiers. Uiteindelijk is wat de consument wil, toch meestal een kwestie van geloof en niet van feiten. Rogiers: 'De overheid, industrie en journalisten worden het minst geloofd, zo blijkt uit onderzoek. Pressiegroepen, medisch personeel en universiteiten het meest. Wetenschappers moeten waken over de wetenschappelijke evidentie. Er is altijd wel ergens een cosmetisch ingrediënt dat aangevallen wordt. Wetenschappers hebben de taak feiten en emoties te scheiden. Zo dreigde er enige tijd geleden paniek omdat je borstkanker van deodorants zou krijgen. Dat verhaal bleek uit de lucht gegrepen en gemakkelijk met feiten te ontzenuwen.'

Nieuwe testmethoden vervangen dierproeven | Fabrikanten zijn wettelijk verplicht om aan te tonen dat hun producten veilig zijn. Hiervoor worden geen dierproeven gebruikt. Grondstoffen moeten echter worden getest, in sommige gevallen zijn daarvoor dierproeven nodig. De wet schrijft dit voor. Gelukkig zijn er inmiddels al vele alternatieve testmethoden ontwikkeld. Een voorbeeld hier van is het gebruik van menselijke, in laboratoria gekweekte huidcellen (kunst huid). Waar een alternatief beschikbaar is, wordt dit gebruikt. Er wordt veel gedaan aan de ontwikkeling van alternatieven. Recentelijk is mede op initiatief van de cosmetica-industrie, een 'European Partnership on Alternative Approach for Animal Testing' opgericht. Niet eerder is een dergelijke samenwerking tot stand gekomen om de ontwikkeling van alternatieven te stimuleren, en om een snellere validatie en acceptatie van nieuwe testmethoden tot stand te brengen. Cosmetica worden in Nederland en heel Europa al vele jaren niet meer getest op dieren. Binnen enkele jaren is het in heel Europa ook verboden om ingrediënten van cosmetica te testen op dieren.

De Europese Cosmeticarichtlijn | In 1976 aanvaardde het Europees Parlement de Cosmeticarichtlijn (76/768/EEC). Deze houdt producenten en importeurs verantwoordelijk voor de veiligheid van cosmetica voor de consument. De door de wet voorgeschreven veiligheidsbeoordeling is gebaseerd op het veilig gebruik van de afzonderlijke ingrediënten. Van elk cosmeticaproduct moet in de EU een dossier worden samengesteld, waarin de veiligheidsbeoordeling wordt opgenomen voor inspectie door de Voedsel en Waren Autoriteit.

Een wetenschappelijk comité voor de beoordeling van consumentenproducten (SCCP) beoordeelt de veiligheid van ingrediënten die via bijlagen in de wetgeving zijn opgenomen. Het gaat hier om positieve lijsten voor bijvoorbeeld kleurstoffen, conserveermiddelen en UV-filters. Met deze lijsten is vastgelegd wat er in cosmetica van deze ingrediënten mag worden gebruikt. Er bestaat ook een lijst met stoffen die alleen in bepaalde concentraties en met beperkte toepassingen mogen voorkomen. Een stof mag bijvoorbeeld wel in shampoo voorkomen maar niet in mascara. Tenslotte is er een negatieve lijst met stoffen die nooit in cosmetica mogen gebruikt worden. Als er problemen over een cosmetica-ingrediënt worden gemeld door één van de lidstaten, dan worden deze ook door het SCCP op veiligheid onderzocht.

Rogiers vindt het goed dat er nu strenge Europese regels zijn, en dat er in tien jaar veel is verbeterd op het gebied van veiligheid van cosmetica. 'Er kwamen steeds meer bewijzen dat sommige parfumingrediënten allergie konden veroorzaken. Het SCCP heeft de stoffen die de meeste problemen gaven geïdentificeerd en de bevindingen op internet gezet. Daarop kon iedereen reageren. Uiteindelijk werden 26 stoffen aangewezen die op het etiket vermeld moeten worden wanneer ze bepaalde concentraties overschrijden. Dat noem ik een transparante procedure. Als je allergisch voor zo'n ingrediënt bent, dan kun je nu het etiket raadplegen en problemen voor jezelf voorkomen.'

Geen regels zonder toezicht | De Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) houdt toezicht op de veiligheid van consumentenproducten, zoals cosmetica. De autoriteit beoordeelt of de samenstelling van cosmeticaproducten overeenkomt met het etiket, zoals: staat erop wat in de verpakking zit? Daarnaast kijkt de VWA of het product voldoet aan de Nederlandse Warenwet.

Naast de gewone controles houdt de VWA als daar aanleiding voor is, speciale

De Voedsel en Waren Autoriteit | De Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) grijpt in als de wet wordt overtreden. Door het uitdelen van (bestuurlijke) boetes voert de VWA een lik-op-stukbeleid. Daartoe mag de VWA plaatsen voor onderzoek betreden, monsters nemen en onderzoeken, documenten inzien, boeterapporten uitschrijven, processen-verbaal opmaken en ondeugdelijke goederen in beslag nemen. Haar bevindingen worden niet alleen met de nationale overheden gedeeld, zodat deze eventueel wetgevende maatregelen kunnen nemen, maar ook met de Europese Commissie.

controleacties. 'Als handhavingsorganisatie zien wij meer dan gemiddeld zaken die niet mogen, maar gezien de grote hoeveelheden cosmetica die worden gebruikt, constateren we slechts een gering aantal overtredingen en krijgen we weinig klachten', stelt dr. ir. P. Bragt, accountmanager chemische en microbiologische producten bij de VWA.

Discussies zijn er wel geweest over zonnebrandmiddelen, waarbij de VWA constateerde dat verschillende middelen niet waarmaakten wat ze beloofden en feitelijk te weinig bescherming tegen UV-straling gaven. Bragt: 'We hebben de branche deelgenoot gemaakt van onze bevindingen en dit ook in Europees verband aangekaart.' Kort hierna waren deze producten van de markt gehaald of recepturen en claims op etiketten aangepast. Ook heeft de VWA het gevaar van mogelijke hormoonverstorende stoffen in zonnebrand laten onderzoeken. 'Daar was geen sprake van risico', concludeert Bragt.

Het komt een enkele keer voor dat cosmetica 'nitrosaminen' bevatten, kankerwekkende verbindingen die absoluut verboden zijn. Bragt: 'Dat komt dan door een onoordeelkundige samenstelling van een product waardoor ingrediënten met elkaar kunnen reageren tot nitrosaminen. De grote fabrikanten weten dat, sommige kleinere producenten en importeurs maken wel eens zo'n fout. Dat is geen onwil, maar onkunde. Maar het is wel fout.' Bragt stelt dat hij soms stevige discussies met de cosmeticabranche heeft, maar dat deze qua veiligheidsbesef in het algemeen voorop loopt, vergeleken met een aantal andere branches.

De rol van de cosmetica-industrie |

Hoe gaat de industrie met veiligheid om?

Voor de producenten van cosmetica geldt als gouden regel: bij twijfel niet doen. 'Maar er is natuurlijk wel discussie over wanneer je van twijfel spreekt', zegt dr. ir. A. Jaspers, hoofd risicobeoordeling bij Sara Lee. 'Productontwikkelaars komen eerst bij mij voor ze verder gaan met het toepassen van een recept. We kijken dan naar alle relevante zaken zoals de wettelijke status van de ingrediënten. Verder bestuderen we de huidige wetenschappelijke literatuur en kijken naar de intrinsieke eigenschappen van de stoffen, zoals de 'geen-effect niveaus' en de mate waarin stoffen bijvoorbeeld giftig, irriterend of slecht afbreekbaar zijn. En we kijken naar de mate en routes van blootstelling.'

Gaat het om niet eerder gebruikte stoffen waarvan nog geen risicobeoordeling is, dan vraagt Jaspers zoveel mogelijk informatie op bij de leverancier van de betreffende stof. Ook zoekt hij naar verwante stoffen waarover misschien wel een en ander bekend is. 'Als er geen bevredigende antwoorden over werking en mogelijke bijwerkingen komen, gaan we niet door', verzekert Jaspers.

In de loop der jaren zijn heel wat formules, voorgesteld door enthousiaste experts, gesneuveld onder het toxicologische fileermes van Jaspers en zijn collega's. Ze vinden dat soms frustrerend, want niemand heeft het daarover. In het nieuws komen immers alleen de stoffen die wél in de recepturen terecht zijn gekomen. 'Ik vind dat stoffen die ook maar de verdenking op zich laden dat ze schadelijk zijn, opnieuw afgewogen moet worden', stelt Jaspers. 'Slecht afbreekbare verbindingen, zoals moleculen met broom en chloor vallen snel af, net als mogelijk allergenen.'

Hij vindt wel dat wetenschappelijke argumenten de doorslag moeten geven. 'We moeten niet bij elk mogelijk gerucht in de media, stoffen uit voorzorg in de ban doen tot bewezen is dat ze niet gevaarlijk zijn. Dan kunnen we elke maand een

receptuur aanpassen. We moeten natuurlijk ook niet een stof vervangen door een andere waarvan we minder weten. Wel moeten we regelmatig de stoffen evalueren op basis van recente wetenschappelijke inzichten, soms hierbij op het spoor gezet door maatschappelijke onrust.'

100 % veilig? | Honderd procent veiligheid bestaat niet, zeggen alle deskundigen. Zelfs water en keukenzout zijn immers gevaarlijk bij onoordeelkundig gebruik. Een garantie dat producten honderd procent veilig zijn, kunnen de cosmeticafabrikanten dan ook niet geven. Want niemand weet immers zeker dat niet ergens ter wereld iemand op een onverwachte manier reageert op een shampoo, nachtcrème of zonnebrandolie. Of dat een consument een cosmeticaproduct voor heel andere doeleinden gebruikt dan waarvoor het bedoeld is.

De consument mag van een cosmetisch product verwachten dat het in de eerste plaats veilig is in gebruik en daarnaast een hygiënische of verzorgende functie heeft. Dat betekent dat op basis van de wetenschappelijke risicobeoordeling van gebruik, geen negatief effect te verwachten is op de gezondheid of het milieu. Bij die beoordeling wordt als extra zekerheid gebruik gemaakt van conservatieve veiligheidsmarges, om gegevens uit laboratoriumonderzoek naar mogelijke effecten bij de mens te kunnen doorberekenen.

Verantwoord handelen | Dr.ir. A. Jaspers: 'Wij zijn weliswaar onderdeel van de chemische industrie, maar hebben daarin een aparte positie. Wij produceren geen anonieme chemicaliën, maar producten en merken die met zorg in de markt zijn gezet. Op basis van de structuur en chemische eigenschappen van een stof, en door deze te vergelijken met verwante stoffen, kan al veel worden geconcludeerd over moge-

lijke gevaren. Als een ontwikkelaar met een stof bij mij komt, zoeken we die eerst op in ons databestand van stoffen die ooit eerder door ons zijn bekeken, inclusief de stoffen die zijn afgewezen. Om welke reden dan ook. Daar zitten inmiddels meer dan 3000 verschillende stoffen in', zegt Jespers. 'We kijken niet alleen naar openbaar beschikbare informatie, maar ook wordt altijd de leverancier van de stof om veiligheidsinformatie gevraagd. Die moet over een set informatie beschikken, maar vaak is daarbij te weinig gedaan om de veiligheid in onze toepassingen te kunnen garanderen. Dat betekent dat we het dan zelf doen.'

Ook Beij van Unilever vindt het de verantwoordelijkheid van de fabrikant om voortdurend de veiligheidsaspecten van de eigen producten te volgen. 'Je kunt voordat het product op de markt is gebracht, een beoordeling hebben gemaakt van de blootstelling van consument en omgeving aan een bepaalde stof. Dit op basis van een verwacht gebruik. Maar als je product een enorm succes wordt en anderen het gaan namaken, dan komt er veel meer van die stof in het milieu. Daar moet je wel op inspelen.'

Maatschappelijk debat | Zo nu en dan wordt de veiligheid van cosmetica in de media aan de kaak gesteld. Ondanks het feit dat belangrijke instanties en deskundigen volop vertrouwen hebben in de veiligheid van cosmetica, en dat ook uitspreken. Wetenschappers, overheid, controlerende instanties en de Consumentenbond vinden dat er geen reden is om te twijfelen aan de veiligheid van cosmetica. Bovendien zoekt de cosmetica-industrie voortdurend naar recepten om de eventuele veiligheidsrisico's nog verder te beperken. Waarom lanceren enkele milieuorganisaties dan toch campagnes waarin sommige ingrediënten in cosmetica aan de kaak worden gesteld?

Stichting Natuur en Milieu en Milieudefensie bijvoorbeeld, stellen in een rapport dat sommige cosmetica gifstoffen bevatten. Op de etiketten van cosmeticaproducten troffen de milieuorganisaties, de conserveermiddelen parabenen en ook triclosan aan. 'Op zich niet verwonderlijk', stelt de Consumentenbond in een reactie op het rapport in de Consumentengids van september 2005, 'want het gebruik van die stoffen is toegestaan. Nergens werden de wettelijke normen overschreden. De twee milieuorganisaties vinden echter dat er al maatregelen moeten worden getroffen als er verdenkingen zijn tegen een stof. Echte alternatieven geeft het rapport niet, dus als consument kun je er niet zoveel mee.'

Het is lastig voor cosmeticaproducten om op dergelijke campagnes te reageren. Van de Straat: 'Zo'n rapport geeft geen oordeel over de veiligheid van cosmetica. Het stelt slechts dat er stoffen zijn aangetroffen die in hoge doses mogelijk schadelijk voor de mens zijn. Zulke hoge doses bereiken cosmeticagebruikers echter nooit.' Hetzelfde gevoel bekruipt Beij. 'Greenpeace treft stoffen aan in cosmetica die daar bewust in zijn verwerkt vanwege hun nuttige werking. Wetenschappelijk is daar geen enkel bezwaar tegen. Bovendien blijven de stoffen ruim binnen de wettelijke én onze eigen veiligheidsmarges.'

Beij: 'Greenpeace gebruikt de campagne tegen cosmetica om de aandacht te vestigen op de nieuwe Europese wetgeving (REACH). Zij wil dat deze wetgeving over het beoordelen van een scala aan stoffen en het openbaar maken van de testresultaten wordt aangescherpt. Die wetgeving vinden ook wij een prima zaak. De cosmetica-industrie is niet voor niets één van de koplopers op het gebied van veiligheid en risicobeoordeling. We willen met milieuorganisaties in gesprek blijven. Want of je nu een wetenschappelijk of een principieel vertrekpunt kiest om de ingrediënten van cosmetica te bespreken, wij kunnen aan iedereen laten zien dat cosmetica veilig zijn.'

Werken aan transparantie | Transparantie is het moderne sleutelwoord. 'Natuurlijk is economische haalbaarheid een belangrijk thema binnen de industrie. Maar ook de verantwoordelijkheid naar de samenleving en het milieu toe', stelt Van de Straat. 'Een strenge wetgeving is behulpzaam om bedrijven op het goede spoor te houden. Ook wat anderen doen, is goed en functioneel om je scherp te houden. Het is belangrijk om constant je eigen uitgangspunten te evalueren.'

De Nederlandse producenten van cosmetica geloven in een transparant beoordelingssysteem. 'Iedereen mag komen kijken', benadrukt ook Beij. 'Consumentenorganisaties, Greenpeace, Natuur en Milieu, ze zijn alle welkom.'

De producenten willen laten zien wat er gebeurt, hoe beslissingen tot stand komen, wat de eigenschappen van ingrediënten zijn. Beij: 'Wij hebben een strenge interne veiligheidsbeoordeling, met op de achtergrond een overheid die toeziet.' Bij transparantie hoort ook het inzichtelijk maken van producteigenschappen voor de consument. Zo worden producteigenschappen tegenwoordig op het internet geplaatst, bijvoorbeeld op www.isditproductveilig.nl. In afstemming met de overheid heeft de industrie deze website in het leven geroepen. Daar zijn ingrediënten van cosmetica en andere producten terug te vinden.

Openheid van zaken | Openheid is steeds meer gewoon binnen de Nederlandse branche van cosmeticafabrikanten, stelt Van de Straat. 'Sommigen zijn te bang geweest. We moeten de bezorgdheid van de consument serieus nemen. Als je niet kunt uitleggen waarom je bepaalde ingrediënten gebruikt, is het mis. Dan schend je het vertrouwen dat de consument in de kwaliteit van je product heeft.'

'We zijn voortdurend bezig om het inzicht in veiligheid aan te scherpen en nieuwe wetenschappelijke visies te beoordelen', zegt Van de Straat. 'Onze afdeling veiligheid, onze wetenschappelijk onderzoekers en de onafhankelijke partijen die zich bezighouden met wet- en regelgeving, werken in de praktijk nauw met elkaar samen. Intern hanteren wij feitelijk één principe: als we zelf niet zeker zijn over de veiligheid van een product, zullen we dat niet in de markt zetten.'

Tot slot | De cosmetica-industrie is een uitermate boeiende branche, waarin wetenschap, wet- en regelgeving en maatschappelijke trends bij elkaar komen.

De branche dankt haar bestaansrecht aan het maatschappelijk belang van cosmetica. Cosmetica zijn onmisbaar voor de persoonlijke verzorging en spelen een belangrijke rol bij gevoelens van welbevinden en zelfvertrouwen.

De veiligheid en kwaliteit van cosmetica worden nauwlettend bewaakt. Cosmetica zijn bij wet streng geregeld. De wetgeving wordt permanent geactualiseerd. Dit gebeurt mede op basis van wetenschappelijke inzichten, waarvoor een onafhankelijk wetenschappelijk comité verantwoordelijk is. De Voedsel en Waren Autoriteit ziet streng toe op de veiligheid en werkzaamheid van cosmetica in de markt.

De industrie stelt zich verantwoordelijk op als het gaat om kwaliteit en veiligheid van cosmetica. Cosmetica worden beoordeeld op basis van een toxicologische risicobeoordeling van de stoffen en het gebruik van een product. Stoffen waarvan de veiligheid onvoldoende kan worden vastgesteld, worden door de industrie niet gebruikt in cosmetica.

U kunt zeker zijn van cosmetica.

Zeker van cosmetica is een uitgave van:

Nederlandse Cosmetica Vereniging

Postbus 914

3700 AX ZEIST

Tel (030) 604 94 80

Fax (030) 604 99 99

info@ncv-cosmetica.nl

www.ncv-cosmetica.nl

In samenwerking met:

Schuttelaar & Partners, Den Haag

Vormgeving:

Corps, Den Haag

Druk:

Sterprint, Woerden

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm, or any other means without written permission from the publisher.

2006 Nederlandse Cosmetica Vereniging, Zeist

ISBN 90 8109 911 6

Nederlandse Cosmetica Vereniging NCV

De brancheorganisatie van fabrikanten en importeurs
van producten voor de persoonlijke verzorging